Пише: Маринко Лолић
среда, 06 децембар 2017 10:38

Протекло је пола века од одласка са овога света најпознатијег југословенског и српског хеленисте Милоша Н. Ђурића (1892-1967), редовног члана САНУ и једног, не само најбољих, већ, несуњиво, једног од најомиљенијих професора Београдског универзитета.

Кад, с ове временске дистанце, бацимо поглед на живот и дело великог научника и драгоценог преводиоца Хомера, Херодота, Платона, Софокла, Плутарха, са грчког и латинског језика, и писца Историје хеленске етике и других бројних филозофских списа, видећемо да је живот овог доброћудног човека - како су га у својим бројним сећањима описали његови савременици - био у знаку, не само преданог научног рада, него и узорног стоичког држања.

Пише: Маринко Лолић
среда, 06 децембар 2017 10:38

Као ретко ко од његових савременика, Милош Ђурић је, живећи у бурном историјском времену, знао да пружи прави одговор на лична и колективна животна искушења. Он ни у науци ни у властитом животу, није бежао од највећих изазова, напротив, храбро им је ишао у сусрет. Могло би се рећи, да је агонални дух античког херојског света, који је он темељно проучавао, нашао своје савремено оваплоћење у Ђурићевом властитом животу и његовој личној судбини.

Још од ране младости, Ђурић је показивао велико интересовање, поштовање и дивљење, не само за хероје Грчке, већ и за оне свога рода и времена. У превратном добу, на почетку прошлог века, он је, као и цело његово поколење, заволео идеје слободе и отпора које су карактерисале неколико српских и југословенских нараштаја пре Првог светског рата. Грозничавао је трагао, као и цела његова генерација, за оним идејама за које је, како је говорио Кјеркегор – „вредело живети и умрети“! У тој бунтовној атмосфери у којој је „мирисао барут“, настала је и његова Видовданска етика, (1914), која ће, постати један од оних философских списа којим је снажно најављен, и по којем ће се касније препознавати, један важан (интер)национални аспект његовог целокупног мислилаштва.

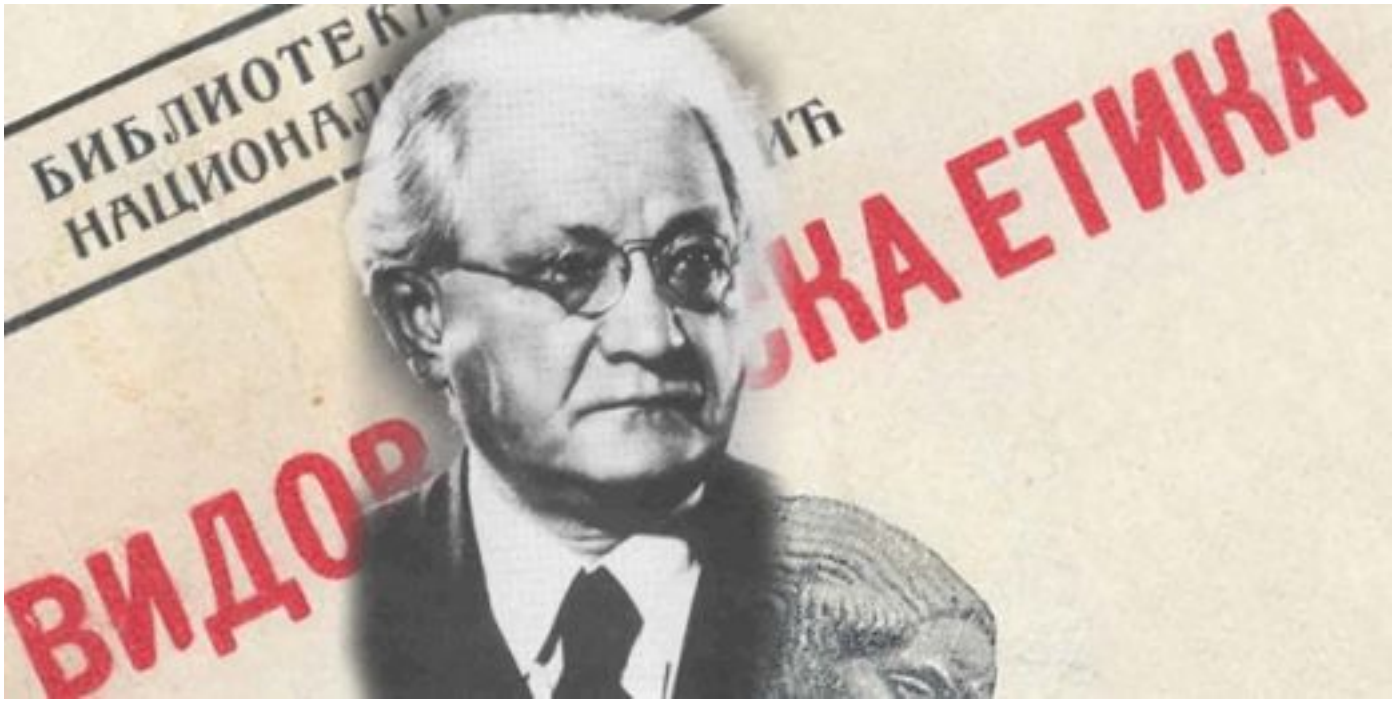

Уз Дворниковића, Ђурић је био најзначајнији представник југословенске филозофије живота. То је, на индиректан начин, уочио и Бранислав Петронијевић, тада

неприкосоновено име српске филозофије, који је, уплашивши се, да би ова филозофска струја могла да угрози његов филозофски трон, у часопису „Мисао“, подвргао оштрој оцени Ђурићеву књигу „Проблеми философије културе“ (1929), оспоривши јој сваку филозофску вредност, јер у њој наводно, нема праве филозофске аргументације.

Оштра, и веома заједљива критика највећег ауторитета српске филозофије, прве половине XX века није, међутим, нимало поколебала Милоша Ђурића на његовом филозофском путу. За разлику од Петронијевића, који је својим метафизичким спекулацијама тражио филозофски успех и славу ван граница своје домовине и Балкана, бринући се само о сопственој каријери, Ђурић је, покрећући часопис „Видици“, настојао да филозофски афирмише властиту средину, борећи се против културног колонијализма. Док је Петронијевић, често претерујући, истицао, да му у нашој филозофији нико није дорастао, Ђурић је сматрао да и у нашој културној средини, као и у културној Европи, „има људи више мере и да је и Балкан сазрео и да аутономно ствара и да не продужава и даље да буде само земљиште за духовну колонизацију у сврху Запада.“

Своје уверење о могућности развоја филозофске културе у нашој средини, Ђурић је најбоље потврдио својим прегалаштвом врсног педагога и филозофског писца. Упорним марљивим радом, и великим филозофским и песничким даром, Ђурић је оставио иза себе вредно и незаобилазно научно, филозофско и преводилачко дело, на коме се даље може градити у области филозофије, филологије, књижевности, историје уметности, драмске уметности и других сродних хуманистичких дисциплина.

Пише: Маринко Лолић
среда, 06 децембар 2017 10:38

Величина и непролазна слава Милоша Ђурића не темељи се само у његовом импозантном научном опусу, већ и у његовом узорном филозофском и грађанском етхосу коме нема премца у историји Београдског универзитета. Попут немачког филозофа Николаја Хартмана - који је тридесетих година прошлог века у доба нацистичке страховладе пред којом су подлегла и нека од највећих имена европске филозофије, одбио да своје руско име Николај промени у Николовиус, и да, у време најдубљег помрачења европског ума, поздравља са хитлеровским поздравом: „Sieg Heil!“ - Ђурић је, исто тако, у том смутном времену имао храбрости да, без обзира на могуће последице, брани достојанство свог позива. Као што је познато, истакавши, да је етика његов позив, одбио је да потпише Апел српском народу, иако је био свестан да због тога може изгубити главу. Његов пример од великог је значаја за све нас. Управо данас - кад смо изложени нешто суптилнијим облицима поробљавања, кад нас у име тобожњих европских вредности „добронамерно“ позивају да променимо властиту свест и ништа мање срамних апела о потреби порицања властитог идентитета - лик Милоша Ђурића, делује исто тако инспиративно и подстицајно као и пре пола века. За све нас који смо спремни да учимо како треба усправно стајати, да бисмо могли слободно мислити, Милош Н. Ђурић остаје незаобилазни узор.

Краћа верзија текста објављена је у Српском књижевном листу бр. 19/124, 2017, стр. 1, 2